

DRÁMA HITRŐL, HŰSÉGRŐL ÉS MEGMARADÁSRÓL

Csoda a hegyoldalban

Varázslatos hangulat, a természet csendje és a megpróbáltatások közepette soha el nem bukó hit bizonyága: augusztus 27-étől 29-ig minden este különleges színházi élményben lehet része azoknak, akik ellátogatnak a makkosmáriai kegytemplom kertjébe, Varga Lóránt Kővel, kő nélkül című előadására.

A makkosmáriai kegytemplom

Ritka manapság az olyasfajta vállalkozás, amely kulturális értéket teremt anélkül, hogy abból anyagi hasznot remélne. A makkosmáriai templom történetét feldolgozó színdarab ezen ritka kivételek közé tartozik, hátat fordítva a trendi elvárásoknak, miközben az egyén mindenáron való kiteljesedésének kultusza helyett olyan időtálló értékekre helyezi a hangsúlyt, mint a hit, az imádság, a hűség és az emberi kapcsolatok megtartó ereje. Amelyekre oly nagy szükség volna a mai magyar társadalomban, de a válság felé sodródó, egyre inkább összezavarodott világban is. Ráadásul a kezdeményezés egy kicsit a civil szféra erősödéséről, az elmúlt rendszer által ugyancsak megtépá-

zott kisközösségek, helyi szerveződések ébredéséről is szól: a makkosmáriai kegytemplom kertjében megvalósuló, Kővel, kő nélkül című előadás példaértékű összefogás eredményeképp született meg, két évvel ezelőtt.

Hitről és megmaradásról

– Több mint harminc éve élek Budakeszin, azóta foglalkoztat a makkosmáriai kegyhely története. Itt van tőlünk karnyújtásnyira az erdőben ez a különleges hangulatú hely, mely évszázadok óta kegyelmi forrás azoknak, akik felkeresik. Öt évvel ezelőtt, mikor képviselővé választottak, hívóként és

lelki egészségért felelős szakemberként is úgy gondoltam, ennek az egyedülálló erőforrásnak a jelenlétét hangsúlyossá kellene tenni a város életében. Akkoriban vendégem volt *V. Majzik Mária*, a Himnusz-szobor alkotója. Beszélgettünk életről, halálról, reményről, hitről és arról, hogy az örökkévalóság jelen van a mindennapi életben, még ha nem is tudatosul ez bennünk. Elmondtam neki azt az ötletet, hogy a makkosmáriai zarándokhely történetét el kéne játszani a város lakóinak: azoknak, akik a valós események szemtanúinak leszármazottai. Mária azt felelte, hogy *Lóránt* fia bizonyára szívesen foglalkozna ezzel, aki számos zarándokhelyen járt, és írt is az ott tapasztalt élményeiről. Varga Lóránt el is vállalta a feladatot, drámájában feldolgozta a kegyhely múltját – kezd a darab megszületésének történetébe *Bakács Bernadett*, Budakeszi társadalmi megbízatású alpolgármestere.

Bakács Bernadett, Budakeszi társadalmi megbízatású alpolgármestere

Vermes Tibor

Innentől pedig felgyorsultak az események: az ötletgazda felkereste a Budakeszi Szépművészeti Egyesületet, akik felvállalták a pályázat elkészítését, amely idén – harmadszori próbálkozásra – elnyerte a Nemzeti Kulturális Alapnál a bemutatáshoz szükséges összeget. A darab rendezőjének felkérték *Lázár Csaba* színészt, a Magyar Katolikus Rádió vezető bemon-

gyulás történt. Traub János pedig betartotta a fogadalmát, és képet rendelt egy Budán élő művésztől, *Falconeritől*: a kisdetet tápláló Madonnát ábrázoló képet a jelenést mutató tölgyfára tette – ami egyébként ma is megcsodálható a templom oltárképeként, míg a tölgyfa ugyancsak nagy tiszteletben áll: az oltár mögötti falmélyedésben látható, ráccsal védve, körülötte a hívek

tak próbálkozások, olykor közvetett, olykor közvetlen módon. Először *II. József* császár türelmi rendelete után zárták be a kegyhelyet, ám a lelkeségét nem tudták eltörölni: a háborús időkben is sokan keresték fel az árván maradt épületet, hogy hozzátartozóikért ott imádkozzanak, és hálásan jelezték, hogy imájuk meghallgatásra talált. Az első világháború alatt *Miller József*, Budakeszi plébánosa visszavásárolta az egyház számára a templomromot, és a szervita rend papjai kezdtek újra misét mondani a helyszínen, majd a hívek adományából felépítették a jelenlegi is álló templomot, amelynek felszentelésére 1950 vérszterhes évében került sor. A szervita rendet ugyanebben az évben feloszlatták, a templomot az egyházmegye keretében szolgáló *P. Tamás János* jezsuita atya vezette 33 évig. A hatvanas évek elején sor kerülhetett a renoválására, jelenleg pedig a budakeszi plébánia működteti – az egykor itt szolgáló *Németh László* atya szorgalmazására a kegyhelyre zárandoklók főképp a betegek gyógyulásáért, különösképpen a szenvedélyek fogságában élőkért imádkoznak.

A hagyomány szerint ezen a tölgyfán jelent meg Krisztus arca

dóját. A megvalósításban ugyanakkor részt vállalt a helyi római katolikus egyház és a református egyházközség kórusa, valamint a Budakeszi Hagyományörző Kör Egyesület énekkara is.

Krisztus-kép a fa törzsén

A színpadra állított valós történet szerint Budakeszi határában 1731-ben *Traub János* szőlőműves előtt egy tölgyfán megjelent a Szenvédő Krisztus arca. A jelenés többször megismétlődött, majd *Traub János* halálos betegségbe esett, amikor is fogadalmat tett, ha meggyógyul, festménnyel jelöli meg a csodás látomás helyszínét. Így kezdődött a kegyhely tisztelete, ahol egyre több gyó-

csodás gyógyulásról beszámoló márvány-táblácskái függenek.

A század második felére az idelátogató zárandokok száma egyre csak nőtt, mire a veszprémi püspök kivizsgáltatta az ügyet, és engedélyezte, hogy a hívek templomot építsenek. A munkálatokra gyűjtés indult: 1768-ban tízezer zárandok jelenlétében szentelték fel az Angyalok királynéja templomot. A trinitárius rend gondjaira bízta, akik híresek voltak önzetlen fogolykiváltó tevékenységükről – innen eredt a kegyhely elnevezése: „Fogolykiváltó Boldogasszony”.

Aztán ahogy az lenni szokott, a háborúktól, küszködéstől terhes magyar történelemben a kegyhely megszüntetésére indul-

Csodakert

– Kronológiai sorrendben meséljük el a templom történetét: 1731-ben, a Krisztus-jelenéssel indul az előadás, és az azóta eltelt kétszáznyolcvan év nagy fordulópontjai adják a darab ritmusát. A templomot az ellehetetlenítése, lerombolása ellenére mindig látogatták, vagyis a helyi szakrális kisugárzása nagyon erős, erre utal a darab címe: *Kővel, kő nélkül*. Itt

Lázár Csaba színész, a Magyar Katolikus Rádió vezető bemondója

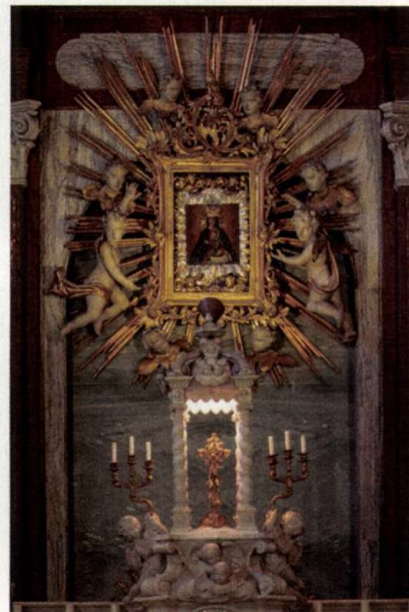
mindig törtétek imameghallgatások – meséli Lázár Csaba, a darab rendezője, akit két éve foglalkoztat ez a darab, ám a kezdetek óta sok minden változott a koncepciót tekintve.

– Eredetileg nem ebben a helyszínben gondolkodtunk, aztán rádöbentem, kézenfekvő, hogy a templomkertben legyen az előadás, ahol a jelenés eredetileg történt: a templom falai és a fák olyan térbeli elrendezésben állnak, amely adja magát a színpadnak és a nézőternek. A közeli erdő ölelésében álló különleges atmoszférát teremt az előadáshoz, erősítve a darab mondanivalóját. Éppen ezért nem is lesz díszlet: fényfestéssel idézzük fel a történelmi idők változására utaló háttereket a templom falán – magyarázza a rendező, majd hozzáteszi: időközben megszületett a darab zenéje is, amit *Laczó Zoltán Vince* zeneszerző jegyezte. Az autentikus sváb Mária-énekek dallama adja a darab fő zenei motívumát, ezt ötvözi a zeneszerző a különböző történelmi korokat idéző dalmvilággal, így jelenik meg az Isonzóról

nészeket is hívtam a produkcióba, mégpedig olyan kollégákat, akikről tudom, hogy hitben élnek, így számukra mindez nem csupán egy szerep és munka, hanem annál jóval több. Ez mindenkinek hasznos, az amatőröknek azért, mert profikkal dolgozhatnak, így van igazodási pontjuk a színpadon, a hivatásosoknak pedig azért élmény, mert olykor a túlzott rutint és a kiegészítést sem nélkülöző életformához lendületet adhat, ha látnak hittel, lelkesedéssel dolgozó embereket – mondja Lázár Csaba.

Persze a motivációk, hogy a városiak közül ki miért tartja fontosnak, hogy részt vegyen az előadásban, igen eltérőek, ám a lelkesedés, hogy a nyári szünetben, a szokatlan forróságban hosszú napokat áldoznak a szabadidejükből a próbákra, egyformán példaértékű.

– A két testvér közül az idősebb Traubot, Pétert játszom a szerepem szerint. A darabban Péter a hittel élő, János az ateista – meséli *Kutasi Pál*, akitől testnevelő tanárként nem áll távol a szereplés, sőt, főiskolás korában több alkalommal is állt színpadon,

A kegytemplom oltára

a meghallgatásra – meséli *Pfendtner József*, nyugdíjas nyomdász, aki a darabban a trinitárius atyát alakítja.

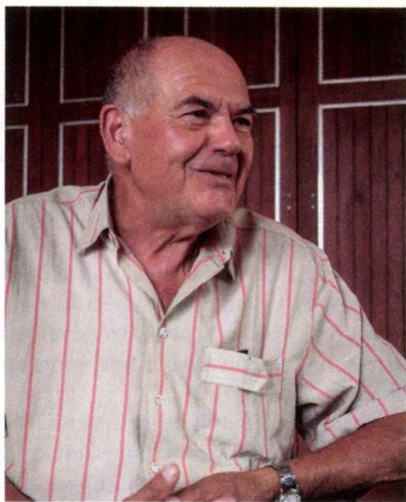
– Több szálon is kötődöm a történethez: az édesapám orosz fogságban halt meg, gyerekkoromra, az ötvenes évek elejére úgy emlékszem vissza, hogy édesanyám csak várta, hogy a férje végre hazatérjen a hadifogságból. Szerencsétlen véletlen folytán tudta meg, hogy meghalt: a háború és az azt követő évek igencsak megtörték a családot. Gyerekkorom óta részt vettem a templom életében. Emlékszem, egész nyáron kirándulók, zarándokok sokasága jött el a templomhoz, két búcsú volt hagyományosan, az első nyár elején, a másik szeptemberben. Részt vettem színjátszó körben, pásztorjátékokban, nem idegen számomra ez a közeg, inkább a gyerekkoromat idézi – teszi hozzá.

A településen egyébként a Krisztus-jelenés történetéről leginkább az idősek tudnak. A kórusban éneklő nyugdíjas asszonyok között van, akinek családi emlékei közt él ez a történet két évszázad óta, mivel a felmenői között éltek olyanok, akik részesei voltak a csodának.

– A színdarabban jelen van az a vissza-visszatérő emberi törekvés, amely tagadja, korlátozni, elzárni kívánja a természetfeletti erő földi megnyilvánulásait: a történet tehát a hithez való ellentmondásos viszony szimbóluma is, miközben a darab bemutatása egy olyan közegben, amelyben nem trendi kereszténynek lenni, kiállás megtartó keresztény értékeink mellett – teszi hozzá Bakács Bernadett. Éppen ezért lenne bizonyosság, aprócska győzelem, ha ezen a nagy múltú helyszínen meggyökerezhetne a darab előadásának hagyománya.

Szentei Anna

Pfendtner József

Kutasi Pál

szóló dallam, vagy éppen a csasztuska – attól függ, hol járunk az időben.

Ahogy pedig a helyi énekes hagyomány belesimul az előadás zenei szövetébe, úgy kaptak felkérést és feladatot a színdarabban való játékokra a budakesziek: a stáb fele hivatásos színész, a másik fele helyi polgár, a nyugdíjastól a diákiig.

– Sokan jelentkeztek a meghallgatásra. Akik végül szerepet kaptak a darabban, mind kivétel nélkül remek emberek. Szí-

játszott színjátszó körben, így nem is gondolkodott sokáig, mikor meghívták, játszson az előadásban. – Leginkább a darab lelkesége fogott meg, hiszen mindannyian útkeresésben vagyunk, éppúgy, mint a Krisztus-jelenéssel találkozó Traub János.

– Egy tavasszal, vasárnapi misén hangzott el a felhívás, hogy az előadásra minden korosztályból várnak érdeklődőket és szerepelni vágyókat. Megbeszéltem a feleségemmel, aki beleegyezett, így jelentkeztem